

การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง¹

A Study of Philosophical Concepts in The King Ramkhamhaeng Inscription

ไม้ สงวนสกุล²
Mai Sa-nguansakul

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง และ 2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) ในภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2562 และผู้สนใจในวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) ทั้งหมดจำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างชาติไทยเป็นของตนเอง ประกอบด้วยเอกลักษณ์ เอกภาพ เอกราชและอธิปไตย เป็นการปลดแอกจากอิทธิพลขอมสืบทอดโดยสิ้นเชิง โดยผ่านการศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาใน 5 ด้าน คือ (1) ด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล จากพระจริยวัตรที่ได้ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตแก่บุคคลทั่วไป มีความกตัญญูกตเวที มีความกล้าหาญในการปกป้อง

¹ บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย (ประเภทคณะ) จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีงบประมาณ 2563

This article is part of a research project titled “A Study of Philosophical Concepts in The King Ramkhamhaeng Inscription”, funded as Faculty Grant by Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Fiscal year 2020.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

e-mail: mai22032508@gmail.com

Assistant Professor, Philosophy Section, Department of Philosophy, Faculty of Humanities,

Ramkhamhaeng University, e-mail: mai22032508@gmail.com

ราชอาณาจักร ทรงเป็นพุทธศาสนูปถัมภก (2) ด้านสังคม สังคมสุขุขทัยผู้คนล้วนเป็นคนใจบุญชอบ
ทำทาน ให้ความสำคัญต่อกาลพรรษา ยึดถือความสันโดษ ครีทธาในพระชะพุงผี (3) ด้านการเมือง
การปกครอง พบว่า มีกฎหมายมรดก มีการตัดสินข้อพิพาทด้วยความเที่ยงธรรม มีการเปิดโอกาสให้
ร้องทุกข์โดยตรงด้วยการแขวนกระดิ่งไว้หน้าประตูราชวัง มีการปกครองรูปแบบ “พ่อปกครองลูก”
(4) ด้านเศรษฐกิจ อาณาจักรสุโขทัยมีความอุดมสมบูรณ์ ผู้ปกครองไม่เก็บภาษี (จังกอบ) เน้น
การค้าเสรี (5) ด้านการศึกษา พบว่า พ่อขุนเป็นทั้งครูและนักปกครอง ให้กำเนิดลายสือไท ให้
กำเนิดสถานที่อบรม สั่งสอน และ 2) วิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญา
ในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนน
เฉลี่ยก่อนเรียนทุกด้าน ได้แก่ (1) ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง จาก
คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน (pre-test) กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 56.17 ส่วนคะแนนจาก
แบบทดสอบหลังเรียน (post-test) ทำได้ร้อยละ 72.22 (2) ด้านหลักการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล จาก
คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ ร้อยละ 27.16 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลัง
เรียน ทำได้ร้อยละ 69.14 (3) ด้านสังคม จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนกลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อย
ละ 54.63 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 79.63 (4) ด้านการเมืองการ
ปกครอง จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 67.90 ส่วนคะแนนจาก
แบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 88.89 (5) ด้านเศรษฐกิจ จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน
กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 85.19 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 91.36 และ
(6) ด้านการศึกษา จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 76.54 ส่วนคะแนน
จากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 81.48

คำสำคัญ : แนวคิดเชิงปรัชญา หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ปรัชญาไทย (PHI4204)

ABSTRACT

In this research articles, the researcher (1) examines philosophical concepts in the King Ramkhamhaeng Inscription, and (2) analyzes the levels of perception and understanding of philosophical concepts in the King Ramkhamhaeng Inscription. The sample group consisted of twenty-seven students enrolled in Thai Philosophy (PHI 4204) and who are interested in Thai Philosophy (PHI 4204) in the first and second sessions of the academic year 2019. The research instrument was a questionnaire. Quantitative data were analyzed using a statistical program. Qualitative data were analyzed using the technique of analytic induction.

Findings are as follows.

1) The philosophical concepts found in the King Ramkhamhaeng Inscription were the instruments to form the Thai nation by fostering identity, unity, independence, and sovereignty. It was liberation from the influence of Khom Sabat Khlon Lamphong completely through five aspects of philosophical concepts. (1) The aspect of principles of personal living: His proper behavior was a good model for members of the general public for living life. He had gratefulness and courage to protect the kingdom and was the Royal Patron of Buddhism. (2) The social aspect: In Sukhothai society, people were philanthropists who liked making merit and giving charity. They paid attention to Buddhist Lent, held on to solitude, and had faith in Phra Khaphung Phi. (3) The aspect of politics and government: It was found that there was an inheritance law. The judgment of disputes was conducted with fairness. Opportunities were provided for complaints to be made by hanging a bell in front of the palace gate. The government was in the form of “paternalism”. (4) The aspect of economy: The Sukhothai Kingdom had abundancy. The ruler did not collect taxes (duty) by having an emphasis on free trade. (5) The aspect of education: The King

was found to be both a teacher and a ruler. He originated the Thai alphabets (Lai Sue Thai) and provided places for training and teaching.

2) With regard to the analysis of the levels of perception and understanding of the philosophical concepts in the King Ramkhamhaeng Inscription by the members of the sample population, it was found that the average score after the study was higher than the average score before the study of all aspects, as follows:

(1) The aspect of general knowledge about the King Ramkhamhaeng Inscription: The pre-test average score of the sample group was 56.17 percent and the post-test was 72.22 percent. (2) The aspect of principles for personal living: The pre-test average score of the sample group was 27.16 percent and the post-test was 69.14 percent. (3) The social aspect: The pre-test average score of the sample group was 54.63 percent and the post-test was 79.63 percent. (4) The aspect of politics and government: The pre-test average score of the sample group was 67.90 percent, and the post-test was 88.89 percent. (5) The aspect of economy: The pre-test average score of the sample group was 85.19 percent and the post-test was 91.36 percent and (6) The aspect of education: The pre-test average score of the sample group was 76.54 percent and the post-test was 81.48 percent.

Keywords : Philosophical Concepts, The King Ramkhamhaeng Inscription, Thai Philosophy (PHI 4204)

1. บทนำ

การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง มีความสำคัญต่อคนไทยทุกคน เพราะเนื้อความและความหมายของภาษาที่ซ่อนอยู่ในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เป็นมรดกของชาติที่ทรงคุณค่าที่ได้จารึกด้วยภาษาไทยเอง ซึ่งเป็นบ่อเกิดและเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมประเพณีในรูปแบบสังคมไทย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายแนวคิด (Concept) คือ ความคิดที่มีแนวทางปฏิบัติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 599) ในความหมายนี้อาจต้องอาศัยศาสตร์เฉพาะด้านร่วมด้วย จึงจะเป็นแนวคิดที่มีแนวทางปฏิบัติเป็นการเฉพาะตามแนวทางของศาสตร์นั้น ๆ ประกอบกับรายงานจากการประชุมวิชาการของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย (รายงานจากการประชุมวิชาการของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย, 2018) ได้มีข้อสรุปถึงลักษณะแนวคิดเชิงปรัชญา มี 2 ลักษณะ คือ (1) ลักษณะแนวคิดเชิงปรัชญาที่ไม่เป็นระบบ ได้แก่ แนวความคิดของคนใดคนหนึ่งที่เกิดเกี่ยวกับปัญหาหรือสภาพแวดล้อมเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง เพื่อต้องการคำตอบหรือหาทางออกต่อปัญหาที่ดีที่สุด แนวคิดนี้เกิดมาพร้อมกับมนุษย์ เพราะแนวคิดเชิงปรัชญาเป็นกิจกรรมของการโต้แย้งถกเถียง การคิดเชิงวิจารณ์และการอ้างเหตุผล แต่ต้องสนใจการหาความเข้าใจด้วยการให้เหตุผลและต้องมีความเคารพในความคิดของผู้อื่นที่สนทนาด้วย คำตอบที่ได้มีลักษณะเป็นแนวคิดเชิงปรัชญาที่ยังไม่เป็นระบบ สามารถเรียกบุคคลเหล่านั้นว่าเป็น “นักปรัชญา” ได้ด้วยเช่นกัน การที่พ่อขุนรามคำแหงมีวิธีคิดและวิธีแก้ปัญหาที่บันทึกไว้ในหลักศิลาจารึก ก็จัดว่าเป็นแนวคิดเชิงปรัชญา หากแต่ยังไม่เป็นระบบ การจะทำให้แนวคิดดังกล่าวพัฒนากลายเป็นปรัชญาที่เป็นระบบตามที่โลกนิยมนั้น คงต้องอาศัยการคิดตามอย่างต่อเนื่องและใช้ระยะเวลาก่อตัวอีกยาวนาน (2) ลักษณะแนวคิดเชิงปรัชญาที่เป็นระบบ ได้แก่ แนวความคิดที่จะต้องประกอบด้วยพื้นฐานปรัชญา และตัวปรัชญา คือจะต้องประกอบด้วยญาณวิทยาและอภิปรัชญาเป็นอย่างน้อย อาจจะมีความคิดเกี่ยวกับจริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ด้วยก็ได้ ลักษณะปรัชญาที่เป็นระบบนี้ ทางตะวันตก เริ่มต้นตั้งแต่สมัยของธาลีส (Thales, BC 623-545) เป็นต้นมา เพราะถือว่าในระยะนั้นได้มีการก่อตั้งสำนักต่าง ๆ ขึ้นสั่งสอนปรัชญา โดยแบ่งเป็นแนวคิดทางอภิปรัชญาและญาณวิทยาอย่างเด่นชัด ทางตะวันออก เริ่มต้นตั้งแต่สมัยพระเวทของอินเดียโบราณ เป็นต้นมา

จากความพยายามของมนุษย์ต่อการจัดความคิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับชีวิต โลกและจักรวาล ด้วยวิธีการกำหนดปัญหาแล้วพยายามให้ได้คำตอบโดยอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องมือในการศึกษาจัดเป็นแนวคิดเชิงปรัชญา (Philosophical Concepts) ทั้งสิ้น จุดมุ่งหมายของแนวคิด

เชิงปรัชญาเพื่อศึกษาให้เข้าถึงความจริง (Reality) ซึ่งความจริงดังกล่าวเป็นการชี้ให้เห็นถึงความน่าจะเป็น ความเป็นไปได้หรือความที่อาจเป็นไปได้ ไม่สามารถเข้าถึงด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์ให้ผู้ศึกษาเข้าถึงความจริงได้เพียงระดับข้อเท็จจริง (Fact) เท่านั้น ส่วนศาสนาให้ผู้ศึกษาเข้าถึงความจริงได้ในระดับสัจธรรม (Truth) คำว่าปรัชญามาจากรากศัพท์ภาษาสันสกฤต 2 คำ คือ คำว่า “ปร (प्र)” หมายถึง ประเสริฐ และคำว่า “ชญา (ज्ञा)” หมายถึง ความรู้, รู้, เข้าใจ เมื่อรวมกันแล้วเป็น “ปรัชญา (प्रज्ञा)” ภาษาไทยใช้ “ปรัชญา” หมายถึง ความรู้อันประเสริฐ เป็นคำศัพท์ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร) ทรงบัญญัติขึ้นเพื่อใช้คู่กับคำภาษาอังกฤษว่า “Philosophy” ซึ่งคำว่า “Philosophy” มาจากคำภาษากรีกว่า “Philosophia” ซึ่งมาจากรากศัพท์ 2 คำ คือ คำว่า “Philos : Love of หรือ Loving of (ความรัก)” กับคำว่า “Sophia : Wisdom หรือ Knowledge (ความปราดเปรื่อง, ปัญญา, ความฉลาด)” เมื่อรวมกันแล้วเป็น “Philosophia” หรือ “Philosophy” จึงหมายถึง “Loving of Wisdom” ความรักในความปราดเปรื่อง, ความรักในปัญญา, ความรักในความรู้, ความรักในการแสวงหาความรู้ หรือการใฝ่ใจในการแสวงหาความรู้ (วิโรจ นาคชาติ, 2560 หน้า 1) เมื่อพิจารณาคำแปลระหว่าง คำว่า “Philosophia หรือ Philosophy” ที่มาจากภาษากรีกกับคำว่า “ปรัชญา” ที่มาจากภาษาสันสกฤตจะเห็นว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า “Philosophia หรือ Philosophy” ที่แปลจากภาษากรีก หมายถึงความรักในความรู้หรือความรักปัญญา เพราะความรู้หรือปัญญาเป็นของพระเจ้าแต่ผู้เดียว มนุษย์มีสิทธิ์เพียงสามารถที่จะรักหรือสนใจที่จะแสวงหาเท่านั้น ไม่สามารถเป็นเจ้าของได้ ส่วนคำว่า “ปรัชญา” ที่แปลจากภาษาสันสกฤต หมายถึงความรู้อันประเสริฐหรือความรู้รอบรู้ มนุษย์ทุกคนสามารถมีความรอบรู้หรือมีความรู้อันประเสริฐได้ อันเนื่องมาจากความรู้ที่สมบูรณ์สูงสุดสิ้นความสงสัย จากทั้ง 2 ความหมายที่มีความแตกต่างกัน นักปรัชญาเชื่อว่าล้วนต้องอาศัยเหตุผลประการเดียวเท่านั้นเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความรู้หรือความจริงดังกล่าว

หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เป็นสิ่งที่ให้ความรู้ในด้านนิติศาสตร์ ด้านภาษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ และนิรุกติศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่ ถือเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ ที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของจารึก ว่าเป็นความเป็นมาอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวคิดในเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- 1) แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง โดยวิจัยผ่านแนวคิดเชิงปรัชญาใน 5 ด้าน คือ (1) ด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) ด้านสังคม (3) ด้านการเมืองการปกครอง (4) ด้านเศรษฐกิจ (5) ด้านการศึกษา

2) วิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาลงทะเบียนเรียน กระบวนวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) และผู้สนใจในวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 และภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 27 คน

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมีผู้ค้นคว้าไว้น้อยมาก ที่มีความเกี่ยวข้องบ้างพอเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่อง แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ได้แก่

แน่น้อย บุญญวิจิตรและมังกร ทองสุคติ (2560) ศึกษาเรื่อง วิถีวัฒนธรรมแบบพุทธที่ปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัย พบว่า รูปแบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธจากศิลาจารึกสุโขทัย สู่สังคมจังหวัดสุโขทัยในปัจจุบัน มี 4 ด้าน ที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธที่ปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัย คือ แบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธด้านสภาพครอบครัว แบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธด้านความเป็นอยู่และสภาพสังคม แบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธด้านวัฒนธรรมและศาสนาแบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธด้านการปกครอง

พระมหาตัง มหิสสุโร (2554) ศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ด้านการปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า หลักจริยศาสตร์การปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นการสะท้อนให้เห็นคุณค่า อันเกิดจากพุทธปรัชญา ที่ทำให้เกิดความสงบสุขต่อการอยู่ร่วมกัน เพราะการปกครองที่ประกอบด้วยคุณธรรมย่อมจะส่งผลให้เกิดสันติภาพปราศจากความขัดแย้งทางสังคม และเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติภาพและสันติสุขตลอดไป

วิราวรรณ สมพงศ์เจริญ (2550) ศึกษาเรื่อง คติความเชื่อของคนสุโขทัยสมัย พ.ศ. 1726 – 2006 พบว่า การผสมผสานความเชื่อในราชอาณาจักรสุโขทัยเป็นไปอย่างราบรื่น ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์มีระบบความเชื่อที่ซับซ้อน นำมาใช้เพื่อสนับสนุนสิทธิธรรมทางการเมืองและทิวภาพของกษัตริย์

พระมหาสนิท อนุจारी (2546) ศึกษาเรื่อง พระพุทธศาสนากับวรรณคดีไทยสมัยสุโขทัย : ศึกษาเฉพาะกรณีศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงและสุภาวดีพระร่วง พบว่า พระพุทธศาสนาในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองมาก ทรงปกครองบ้านเมืองโดยธรรม ทรงเป็นครูอบรมสั่งสอนประชาชนให้มี

ความรู้คู่คุณธรรม ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน ส่วนชาวสุโขทัยก็เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาจะสมาทานรักษาศีลกันทุกคน และยังสามารรถประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องเข้ากับวิถีชีวิตประจำวันได้อย่างดี

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง
- 3.2 เพื่อวิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของกลุ่มตัวอย่าง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed research) ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ดังนี้

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) คือนักศึกษาลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) และผู้สนใจในวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 และภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 27 คน ในการวิจัยนี้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้มีโอกาสแสดงวิธีการกำหนดปัญหาแล้วพยายามให้ได้คำตอบโดยอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องมือในการอภิปรายเพื่อศึกษาถึงแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง รวมถึงสามารถใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนและแบบฝึกหัดที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวน 27 คน ซึ่งสามารถจำแนกคุณลักษณะตามรายละเอียด ดังนี้

- 1) เพศ: - ชาย จำนวน 21 คน - หญิง จำนวน 5 คน - ไม่ตรงเพศสภาพ จำนวน 1 คน
- 2) อายุ: - อายุเฉลี่ย 24.5 ปี - น้อยสุด 17 ปี - มากสุด 66 ปี
- 3) ระดับการศึกษา: - กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 20 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน
- สูงกว่าระดับปริญญาตรี 2 คน
- 4) แหล่งทุนที่ใช้ในการศึกษา: - พ่อ-แม่ จำนวน 6 คน
- พ่อ-แม่และทำงาน จำนวน 6 คน
- อื่น ๆ (พระภิกษุและข้าราชการบำนาญ) จำนวน 2 รูป/คน

5) ได้ศึกษากระบวนการวิชาปรัชญามาแล้วประมาณกี่หน่วยกิต:

- เฉลี่ย 54 หน่วยกิต - ต่ำสุด 9 หน่วยกิต - สูงสุด 139 หน่วยกิต

เพื่อเป็นการรักษาจริยธรรมในการวิจัยต่อข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ จึงไม่มีการระบุตัวตนผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 27 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดรหัสแทนตัวในการทำวิจัยการศึกษา แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง โดยรหัสนี้จะสร้างจากอักษร 3 ตัวแรกของชื่อ ที่เป็นภาษาอังกฤษและรหัสนักศึกษา 3 ตัวสุดท้าย ส่วนผู้สนใจที่ไม่ได้เป็นนักศึกษา ผู้วิจัยกำหนด รหัสจากอักษร 3 ตัวแรกของชื่อที่เป็นภาษาอังกฤษและกำหนดเลขตามลำดับที่สมัครเข้าร่วม โครงการวิจัยในครั้งนี้

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก ตำรา เอกสารประวัติศาสตร์ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยและสื่ออื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาที่ ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการเรียบเรียง วิเคราะห์ สรุปความและจัดกลุ่มผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้แบ่งเป็น ประเด็นต่าง ๆ ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นจึงนำผลการวิจัยในเชิง คุณภาพที่ได้รับไปสรุปและอภิปรายผลร่วมกับผลการวิจัยในเชิงปริมาณ ในการทำวิจัยได้แยก ขั้นตอนเพื่อศึกษาถึงแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อประเมินความระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อ

การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของผู้ร่วมโครงการวิจัย รวมถึงการอภิปรายแนวคิดเชิงปรัชญาด้วยวิธีการกำหนด ปัญหาแล้วพยายามให้ได้คำตอบโดยอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องมือเพื่อได้ คำตอบต่อปัญหาร่วมกันผู้ทำการวิจัยครบทั้ง 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิง ปรัชญาด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้าน สังคม (3) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิง ปรัชญาด้านเศรษฐกิจ (5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 แบบเนื้อหาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ผู้วิจัย เก็บข้อมูลจากการรวบรวมจาก ตำรา เอกสารประวัติศาสตร์ เอกสารทาง วิชาการ งานวิจัยและสื่ออื่น ๆ เกี่ยวข้องกับแนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏ ในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

โดยการเรียบเรียง วิเคราะห์ สรุปความและจัดกลุ่มผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ที่ได้ แยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัย
และมีความครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการ
ดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม (3) แนวคิดเชิง
ปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ
(5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบเนื้อหาใน
การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง รวมถึงใบ
งานหรือแบบฝึกหัด นำมาทำการอภิปรายร่วมกับนักศึกษาผู้เข้าร่วม
โครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ระดับการรับรู้
และความเข้าใจต่อการศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุน
รามคำแหง หลังผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ศึกษาแบบเนื้อหาการศึกษา
แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
และได้ทำชุดใบงานหรือแบบฝึกหัดและการอภิปราย ด้วยวิธีการกำหนด
ปัญหาแล้วพยายามให้ได้คำตอบโดยอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องมือใน
การศึกษาเพื่อดำเนินการวิจัย ครบทั้ง 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญา
ด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม (3)
แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้าน
เศรษฐกิจ (5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา

การวิจัยนี้ได้ใช้ทั้งแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test)
เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้นมีขั้นตอน ดังนี้ (1)
ศึกษาและทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการ
สร้างแบบทดสอบ (2) รวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้าง
แบบทดสอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย (3) นำแบบทดสอบฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษา
โครงการวิจัยพร้อมทั้งปรับปรุงและแก้ไขตามที่ที่ปรึกษาโครงการวิจัยให้ข้อเสนอแนะ (4) นำ
แบบทดสอบที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content
validity) และความเหมาะสมของข้อความและภาษาที่ใช้โดยวิธีการค่าความสอดคล้องหรือดัชนี
ของความสอดคล้องกันระหว่างข้อความแต่ละข้อกับจุดประสงค์ของ IOC (IOC: Index of Item-

Objective Congruence) กำหนดเกณฑ์พิจารณาให้ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีบางข้อที่ผู้เชี่ยวชาญให้ปรับแก้เล็กน้อย ซึ่งมีความครอบคลุมครบทั้ง 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม (3) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ (5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมถึงคะแนนจากใบงานหรือแบบฝึกหัด และรวมถึงคะแนนจากการอภิปรายในเชิงปรัชญารวมกันทั้ง 2 ส่วนเสร็จสิ้นแล้ว จึงดำเนินการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบหาระดับการรับรู้และความเข้าใจในแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เพื่อการประเมินระดับคะแนนวิเคราะห์โดยใช้การให้คะแนนวิธี 0-3 (Zero-three-method) กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนการประเมิน ดังนี้

ระดับคะแนน	คำอธิบาย
0 คะแนน (ระดับอ่อน)	กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงแนวคิดเชิงปรัชญา ได้ระดับคะแนนร้อยละ 0 - 25
1 คะแนน (ระดับปานกลาง)	กลุ่มตัวอย่างแสดงแนวคิดเชิงปรัชญา ได้ร้อยละ 26 - 50
2 คะแนน (ระดับดี)	กลุ่มตัวอย่างแสดงแนวคิดเชิงปรัชญา ได้ร้อยละ 51 - 75
3 คะแนน (ระดับดีมาก)	กลุ่มตัวอย่างแสดงแนวคิดเชิงปรัชญา ได้ร้อยละ 76 - 100

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1) วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างชาติไทยเป็นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ(จวน อุฏฐายี)(2505, หน้า 9-20) กล่าวว่า วัฒนธรรมและประเพณีถือเป็นรากฐานสำคัญที่แสดงให้ความเป็นชาติไทยให้ปรากฏอย่างชัดเจนและทำให้คนในชาติรู้จักสามัคคี มีความกลมเกลียวกัน ประกอบด้วยรากฐานสำคัญของความเป็นชาติ คือ เอกลักษณ์ เอกภาพ เอกราช และอธิปไตย เป็นการปลดแอกจากอิทธิพลขอมสพาดโหลญล้าพวงให้สิ้นซากโดยสิ้นเชิง ซึ่งขอมสพาดโหลญล้าพวง หมายถึงนายทหารขอมที่ได้นำกำลังเข้ามายึดเมืองสุโขทัยภายหลังพ่อขุนศรี

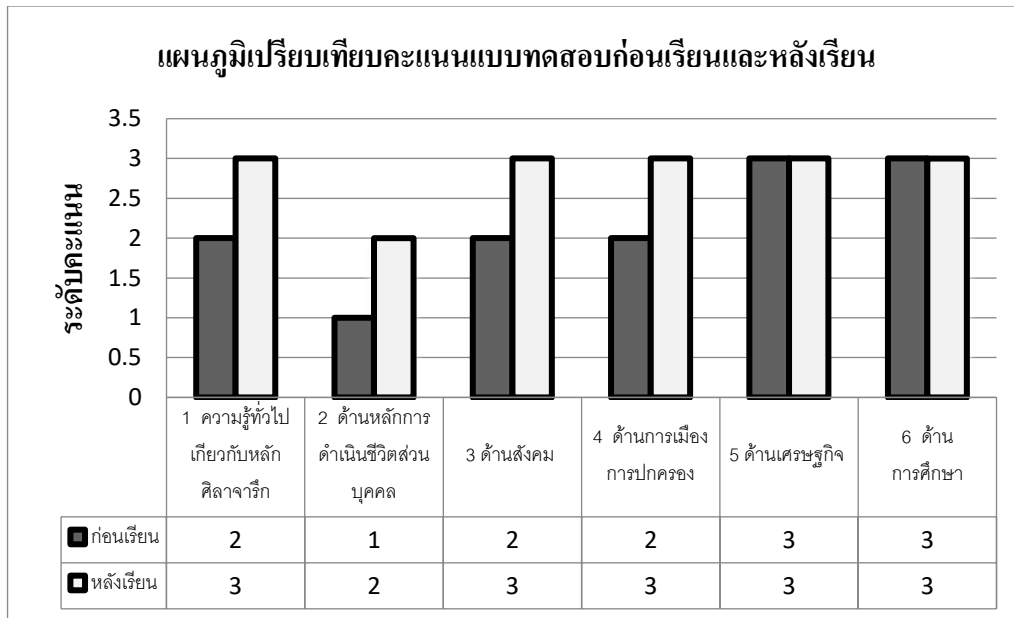

นาวาถมสินพระชนม์ ส่วนระยะเวลาการยึดครองและเมืองสุโขทัยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลขอมสบาดโขยญลำพงนั้นในปัจจุบันยังไม่ทราบชัดเจน โดยผ่านการศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล จากพระจริยวัตรที่ได้ทรงประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตแก่บุคคลทั่วไป มีความกตัญญูกตเวทิตะที่มีความกล้าหาญในการปกป้องราชอาณาจักร เป็นพุทธศาสนูปถัมภก (2) ด้านสังคม สังคมสุโขทัยผู้คนล้วนเป็นคนใจบุญชอบทำทาน ให้ความสำคัญต่อกาลพรรษา ยึดถือความสันโดษ ศรัทธาในพระชะงูณี (3) ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า มีกฎหมายมรดก มีการตัดสินข้อพิพาทด้วยความเที่ยงธรรม มีการเปิดโอกาสให้ร้องทุกข์โดยตรงด้วยการแขวนกระดิ่งไว้หน้าประตูราชวัง มีการปกครองรูปแบบ “พ่อปกครองลูก” (4) ด้านเศรษฐกิจ อาณาจักรสุโขทัยมีความอุดมสมบูรณ์ ผู้ปกครองไม่เก็บภาษี (จังกอบ) เน้นการค้าเสรี (5) ด้านการศึกษา พบว่า พ่อขุนรามคำแหงเป็นทั้งครูและนักปกครอง ให้กำเนิดลายสือไท ให้กำเนิดสถานที่อบรมสั่งสอนประชาชน

2) วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อวิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนเฉลี่ยผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนทุกด้าน ได้แก่ (1) ด้านหลักการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน(pre-test) กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 27.16 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน(post-test) ทำได้ร้อยละ 69.14 (2) ด้านสังคม จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนกลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 54.63 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนทำได้ร้อยละ 79.63 (3) ด้านการเมืองการปกครอง จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 67.90 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนทำได้ร้อยละ 88.89 (4) ด้านเศรษฐกิจ จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 85.19 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนทำได้ร้อยละ 91.36 และ (5) ด้านการศึกษา จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 76.54 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 81.48

ตารางที่ 1: แผนภูมิเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการการวิจัย พบว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ คือ

1. แนวคิดเชิงปรัชญาของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง สรุปผลการวิจัยเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1.1 แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล ได้แก่ แบบอย่างพระจริยวัตรของพ่อขุนรามคำแหง ประกอบด้วย ความกตัญญูทวนเวทต่อผู้มีพระคุณ ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 403) กล่าวว่า พ่อขุนรามคำแหงทรงเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานบำรุง และปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยพระองค์ได้ปรนนิบัติรับใช้อย่างจงรักภักดีต่อพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และนางเสือง ผู้เป็นพระบิดาและพระมารดาของพระองค์ เมื่อทั้งสองพระองค์สวรรคต ก็รับใช้ปรนนิบัติพระเชษฐาต่อจนพระเชษฐาสวรรคต จึงได้สถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์ผู้ครองเมืองต่อไป และรวมทั้งพระองค์เป็นผู้มีความกล้าหาญ ในการปกป้องอธิปไตยแผ่นดิน ไม่ยอมพ่ายแพ้แก่ข้าศึก อาณาจักรสุโขทัยจึงสามารถแผ่ขยายไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาล ทรงเป็นพุทธศาสนูปถัมภก อุปถัมภ์สนับสนุนการศึกษา พระปรีชาธรรมในเมืองสุโขทัยกระทั่งเจริญรุ่งเรือง

1.2 แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม ได้แก่ แนวคิดหรือหลักการดำรงชีวิตร่วมกันในหมู่คณะของบุคคลในสังคม สังคมเมืองสุขุขทัยประชาชนมีอุปนิสัยชอบทำทาน ถวายสังฆทาน ทั้งพ่อขุนรามคำแหง หลุยงชาววัง และราษฎรทั้งหลายต่างก็มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จะถือศีลกันเมื่อถึงวันเข้าพรรษา และเมื่อออกพรรษาก็จะมีการทอดกฐิน ถวายสังฆทาน ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 403) กล่าวว่า ประชาชนชาวสุโขทัยเป็นพุทธมามกะ เป็นผู้มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นอย่างยิ่ง เป็นผู้ใจบุญ ชอบให้ทาน สมาทานรักษาศีล และรักษาอุบาสกเป็นปกติ และมีการจัดพานดอกไม้ พานเงิน พานทอง หมอน และเงินอีกสองล้านเบี้ย เพื่อถวายกฐินและสังฆทานที่วัดในป่า ตลอดเมืองจะมีการตีกลอง มีการละเล่นดนตรี ขับร้องเพลง ขับทำนองเสนาะ กันอย่างสนุกสนาน ผู้คนต่างเบียดเสียดกันเข้ามาชมการเล่นเผาเทียน และการเล่นไฟ ทางประตูใหญ่ทั้งสี่ประตู

1.3 แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ แนวคิดในการปกครองด้วยความยุติธรรม ทรงถือหลักทศพิธราชธรรม ทรงปกครองแบบพ่อปกครองลูก ทำการได้สวนก่อน ตัดสินคดีความและข้อพิพาทต่าง ๆ ด้วยความเที่ยงธรรม เปิดโอกาสให้ผู้ใต้ปกครองที่ถูกเอาผิดเอาเปรียบหรือมีความทุกข์ยากเข็ญในเรื่องต่าง ๆ มาร้องเรียนกับผู้ปกครองโดยตรง โดยแขวนกระดิ่งเพื่อร้องทุกข์ไว้หน้าประตูราชวัง ซึ่งสอดคล้องกับที่ พระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 387) กล่าวว่า พระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองรูปแบบ “พ่อปกครองลูก” ไม่ได้ทรงใช้อำนาจเด็ดขาด แตกต่างจากระบบการปกครองของขอมแห่งนครวัด ซึ่งเจริญรุ่งเรืองในสมัยเดียวกันนั้น กษัตริย์ขอมมักจะใช้อำนาจบีบบังคับราษฎรของตน เช่น เกณฑ์คนมาสร้างปราสาทและสร้างเมืองบ่อยครั้ง เป็นต้น วิธีกีดขังบังคับนี้กษัตริย์สุโขทัยไม่นิยมใช้

1.4 แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ แนวคิดในการสร้างความมั่งคั่งแก่ชาติบ้านเมือง ได้แก่ การให้เสรีภาพในด้านการค้าขาย ประชาชนทำมาหากินตามอิสระสอดคล้องกับ พระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 388) กล่าวว่า ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การค้าขายแบบเสรี เปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการและมีใจอยากทำการค้า หากไม่มีทุนพ่อขุนรามคำแหงก็สนับสนุน มอบทุนให้ และปราศจากการเก็บค่าผ่านทาง (จังกอบ) เพราะรากฐานสำคัญของชาติอีกประการหนึ่งคือสร้างความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ หากเศรษฐกิจในชาติบ้านเมืองดี ก็จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชาติเองและได้รับความเชื่อถือจากมิตรประเทศด้วย สอดคล้องกับที่พระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 388) กล่าวว่า กฎหมายการปกครองประเทศราช และการปฏิบัติต่อเชลยศึก ใช้วิธีช่วยตั้งบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นและใช้เมตตากรุณาต่อเชลย

1.5 แนวคิดเชิงปรัชญาทางการศึกษา ได้แก่ แนวคิดในการการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้รับการศึกษา ซึ่งเห็นได้จากการมุ่งมั่นในการประดิษฐ์อักษรไทย ตามที่ปรากฏในศิลาจารึก “ลายสือไทย” นอกจากนี้พ่อขุนรามคำแหงไม่เพียงแต่เป็นกษัตริย์ผู้มีแนวคิดกว้างไกลแล้วพระองค์ยังเป็น “ครู” สั่งสอนให้ประชาชนดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีและประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยังมีการให้ประชาชนฟังเทศนาธรรมจากพระมหาเถระด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสนิท อนุจารี (2546, หน้า 403) ที่กล่าวว่า พ่อขุนรามคำแหงทรงเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำนุบำรุงและปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ก็ศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประชาชนก็เช่นกันพ่อขุนรามคำแหงทรงเป็นแบบอย่างที่ดีและสั่งสอนให้ประชาชนปฏิบัติตามส่งผลให้พระองค์ทรงเป็นมหาราชผู้ที่เปี่ยมด้วยทศพิธราชธรรม

2. วิเคราะห์แนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง จากแบบทดสอบของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

2.1 ข้อมูลทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 24.5 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ระหว่างกำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีแหล่งทุนสนับสนุนการศึกษามาจากได้จากการทำงานด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ นักศึกษาได้ศึกษาวิชาปรัชญามาแล้วจำนวนเฉลี่ย 45 หน่วยกิต ส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชาปรัชญาเป็นวิชาเอก นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนวิชาปรัชญาไทย

(PHI 4204) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษาศึกษา 2562 และ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 และมีผู้ที่มีความสนใจวิชาปรัชญาไทย (PHI4204) ที่ไม่ได้เป็นนักศึกษาจำนวน 2 คน รวมแบบทดสอบของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 27 คน

2.2 ระดับความรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของผู้สนใจเรียนในรายวิชาปรัชญาไทย (PHI4204) ใน 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านหลักการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านสังคม (3) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านเศรษฐกิจ และ (5) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการศึกษา แล้วนำเนื้อหาที่ค้นพบมาบรรจุไว้ในกระบวนวิชาปรัชญาไทย (PHI4204) ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนใน 5 ด้าน โดยเรียงค่าคะแนนจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านสังคม (3) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านเศรษฐกิจ และ (5) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการศึกษา ตามลำดับ

7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลการวิจัยแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ดังนี้ (1) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล พระองค์เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต พระองค์มีความกตัญญูแก่ผู้ที่ต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งพระองค์ได้ปรนนิบัติรับใช้พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และนางเสืองอย่างจงรักภักดี มีความกล้าหาญในการปกป้องอธิปไตยแผ่นดิน ไม่ยอมพ่ายแพ้แก่ข้าศึกจนอาณาจักรสุโขทัยจึงสามารถแผ่ขยายไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาล เป็นพุทธศาสนูปถัมภก ทรงอุปถัมภ์สนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมในเมืองสุโขทัยเจริญรุ่งเรือง (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านปรัชญาสังคม คนในเมืองสุโขทัยมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาถวายทานอย่างเคร่งครัด ถือศีลตลอดฤดูกาลเข้าพรรษา และเมื่อออกพรรษาก็จะมีการทอดกฐิน ถวายสังฆทาน มีการจัดพานดอกไม้ พานเงิน พานทอง หมอน และเงินอีกสองล้านเบี้ยเพื่อถวายกฐินและสังฆทานที่วัดในป่า ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างปกติสุข มีการตีกลอง มีการละเล่นดนตรี ขับร้องเพลง ขับทำนองเสนาะ กันอย่างสนุกสนาน และยังมีศูนย์รวมศรัทธา คือ พระชะงูงผี โดยทั่วไปเชื่อว่า เป็นเทวดาที่มีอำนาจสูงสุดที่คนในเมืองสุโขทัยเชื่อและศรัทธา หากไหว้ดีพลีถูก จะนำมาแต่ความสุขความเจริญมาให้และหากไหว้ไม่ดีพลีไม่ถูก จะนำความเสื่อมถอยต่อชาวสุโขทัย ซึ่งสอดคล้องกับ อโนทัย อาตมา (2547, หน้า 9-110) กล่าวว่า พระองค์ยังทรงให้ความสำคัญของเทพารักษ์ผู้พิทักษ์รักษาบ้านเมือง เช่น การนับถือพระสยามเทวาธิราชซึ่งทรงสถาปนาขึ้นเพื่อพิทักษ์รักษากรุงสยามในลักษณะเดียวกัน และเมื่อพ่อขุนรามคำแหงทรงอนุญาตให้ราษฎรมาเฝ้าชมพระบารมีในการเสด็จพระราชดำเนินต่าง ๆ ก็ได้มีมาแล้วในจารึกหลักที่ 1 ที่กล่าวว่า ชาวเมืองสุโขทัยมาดูพ่อขุนรามคำแหงท่านเผาเทียนเล่นไฟ (3) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การปกครองด้วยความยุติธรรม ทรงปกครองแบบพ่อปกครองลูก ปราศจากอคติในการตัดสินคดีความใด ๆ แขนงกระดิ่งร้องทุกข์ไว้หน้าประตูราชวัง เห็นได้จากทรงเป็นกษัตริย์ในฐานะผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม พ่อขุนรามคำแหงได้สวนคดีความในกรณีไพร่ร้องเรียนด้วยการตีกระดิ่งหน้าประตู ทรงตรากฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับที่ พระมหาตั้ง มหิสุโร (2554, หน้า 2) กล่าวว่า สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ได้ทรงใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องช่วยในการปกครอง หลักการปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ปรากฏในหลักศิลาจารึก มีทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งได้แสดงเรื่องราวที่อุดมด้วยคุณค่าทางด้านการปกครอง ทั้งในด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ภาษาวรรณคดี ศาสนา และจารีตประเพณี รายละเอียดในด้านที่ 1 กล่าวถึงการปกครองในการช่วยเหลือชาวสุโขทัยให้อยู่เย็นเป็นสุขด้วยการให้มีอิสระในการค้าขาย ด้านที่ 2 กล่าวถึงการให้ทาน รักษาศีล ด้านที่ 3 กล่าวถึงความเชื่อทางศาสนาความตั้งตนยึดมั่นในพระราชศรัทธาต่อศาสนาพุทธ และด้าน

ที่ 4 ทรงใช้สติปัญญาในการอบรมสั่งสอนให้ความรู้กับประชาชนชาวสุโขทัยทุกหมู่ (พระมหาดิ่งมหัสสโร (2554,บทคัดย่อ)) (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การให้สิทธิเสรีภาพประชาชนทำมาหากินตามอิสระ การให้ความเสรีในด้านการค้า “ใครจักใครค้าม้า ค้า ใครจักใครค้าเงือนค้าทอง ค้า” เห็นได้ว่าทรงเป็นกษัตริย์ในฐานะผู้ส่งเสริมเกษตรและการค้า พ่อขุนรามคำแหงส่งเสริมการค้าไม่ขูดรีดประชาชน ให้สิทธิในถือครองที่ดิน เปิดเสรีภาพทางการค้า (5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงการศึกษา ซึ่งเห็นได้จากความมุ่งมั่นในการประดิษฐ์อักษรไทย และหนังสือไทย ตามที่ปรากฏในศิลาจารึกชื่อ “ลายสือไทย” นอกจากนี้ยังมีการให้ประชาชนพึ่งพาตนเองอันเป็นการจัดระเบียบสังคมให้อยู่อย่างปกติสุขโดยไม่ต้องมีการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิจารณ์ สมพงษ์เจริญ(2550, หน้า 111-119) กล่าวว่า สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญต่อแผ่นดินไทยตั้งแต่สมัยทวารวดีจนถึงปัจจุบัน โดยกษัตริย์ในฐานะนักรบเพื่อป้องกันและขยายอาณาจักรให้รุ่งเรือง กษัตริย์ในฐานะพ่อขุน เป็นพ่อขุนของประชาชนและขุนนาง ในการปกครองระบบพ่อปกครองลูก แม้ในรัชสมัยของรัชกาลที่ 9 ประชาชนเรียกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชว่า “เจ้าพ่อหลวง” เนื่องจากสถานะพระมหากษัตริย์ของรัชกาลที่ 9 มีหลากหลายสถานะ คือเป็นครูผู้ทำหน้าที่สอนให้ประชาชนรู้บุญรู้ธรรม เป็นผู้นำทางปัญญาทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ฯลฯ จึงได้ชื่อว่า “เจ้าพ่อหลวง” โดยทั่วไปเรียกว่า “พ่อหลวง” ซึ่งหลายภาคส่วนเห็นว่าไม่ตรงกับความหมายเดิม

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย:

1.1 ควรมีการนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง นำไปเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาพัฒนาหลักสูตรรายวิชาอื่นๆ

1.2 ควรนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงประกอบในแผนพัฒนากิจกรรมนักศึกษา

1.3 ควรนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงไปพัฒนาการเรียนรู้อะเอียดและประชาชนทั่วไป

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป:

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการสอนที่บูรณาการระหว่างแนวคิดเชิงปรัชญาของพ่อขุนรามคำแหงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9

2.2 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา หน่วยงานด้านวัฒนธรรม หน่วยงานด้านศาสนา เพื่อสร้างหลักสูตรเฉพาะที่มีลักษณะเนื้อหาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงทดลองการนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

กับไม่มีการนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง บรรจุในวิชาวิชาปรัชญาไทย ((PHI4204) ว่าส่งผลต่อพฤติกรรมนักศึกษาหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- แน่น้อย บุญญวิจิตร และมังกร ทองสุคดี. (2560). วิถีวัฒนธรรมแบบพุทธที่ปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัย. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(ฉบับพิเศษ), 187-198 .
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- พระมหาตัง มหิสุโสโร. (2554). *การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ด้านการปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาสนิท อนุจारी (สุขหิรัญย์). (2546). *พระพุทธศาสนากับวรรณคดีไทยสมัยสุโขทัย : ศึกษาเฉพาะกรณี ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงและสุภาพิตพระร่วง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- วิราวรรณ สมพงศ์เจริญ. (2550). *คติความเชื่อของคนสุโขทัยสมัย พ.ศ. 1726 – 2006*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม
- วิโรจ นาคชาติและคณะ. (2560). *ปรัชญาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ, สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี). (2505). *หลักแห่งความเป็นชาติ*. พระนคร : ประชาชน.
- อินทัย อาตมา. (2547). *วิพากษ์คดี “ศิลาจารึกพ่อขุนรามฯ บ้างว่าปลอม บ้างว่าจริง”*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย. (2018). *รายงานจากการประชุมวิชาการของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://philoflanguage.wordpress.com/tag/สมภาร-พรมทา>

